

Νεότερα δημιουργήματα

Το φυλλάδιο αυτό είναι του / της
που επισκέφθηκε το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στις 20.....
και περιηγήθηκε το τμήμα της μόνιμης έκθεσης με τίτλο

Από το Βυζάντιο στη Νεότερη Εποχή

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα **ΝΕΟΤΕΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΜΑΤΑ** σχεδιάστηκε
για να σε βοηθήσει να γνωρίσεις καλύτερα μερικά από τα εκθέματα του μουσείου.

Η περιήγησή σου στο τμήμα της έκθεσης που αναφέρεται στα νεότερα χρόνια μπορεί να ξεκινήσει από την ενότητα με τίτλο **Η πνευματική και καλλιτεχνική κινητικότητα τον 15^ο αιώνα.**

Ανάμεσα στα εκθέματα, μπορείς να εντοπίσεις τα τυπωμένα και τα χειρόγραφα βιβλία;

Σε μια εποχή έντονων αναζητήσεων, παράγονται νέα κείμενα, ενώ μελετώνται από την αρχή και σημαντικά βιβλία των αρχαίων και των βυζαντινών χρόνων. Η τυπογραφία, η νέα εφεύρεση της εποχής, συμβάλλει αποφασιστικά στη διάδοση των ιδεών.

Εδώ θα δεις και μια μεγάλη τοιχογραφία. Χρονολογείται το 1449 και προέρχεται από ένα μοναστήρι στην Απόλπενα της Λευκάδας. Την εποχή εκείνη στη Λευκάδα κυριαρχούσε η οικογένεια των Τόκκων από τη Φλωρεντία.

Η κεντρική παράσταση της τοιχογραφίας, είναι η Ανάληψη του Χριστού. Στο επάνω μέρος εικονίζεται ο Χριστός. Κάτω εικονίζονται η Παναγία, στα αριστερά, καθώς και οι Απόστολοι και άγγελοι.

Οι χειρονομίες των μορφών είναι:

έντονες ζωηρές

ανήσυχες ήρεμες

Η έκφρασή τους φανερώνει:

χαρά ηρεμία θλίψη

απορία συγκίνηση έκπληξη

Σημείωσε τα χρώματα στα ρούχα των αποστόλων:.....

Η σκηνή διαδραματίζεται μπροστά από ένα βραχώδες τοπίο με ελιές που διακρίνονται μέχρι το βάθος.

Τα στοιχεία που εντόπισες είναι ενδεικτικά των αισθητικών αναζητήσεων στη δυτική ζωγραφική της εποχής. Στην τοιχογραφία αυτή συνδυάζονται με τρόπο μοναδικό με τη βυζαντινή παράδοση, από έναν άξιο καλλιτέχνη πιθανώς προερχόμενο από την Κωνσταντινούπολη.

Στην ενότητα **Κοινωνία και τέχνη στη βενετική Κρήτη** μπορείς να δεις εικόνες που χρονολογούνται από τον 15^ο έως τον 17^ο αιώνα.

Εντόπισε την εικόνα της Παναγίας Γλυκοφύλουσας του ζωγράφου Αγγέλου, που έδρασε στον βενετοκρατούμενο Χάνδακα (Ηράκλειο Κρήτης) στο α' μισό του 15^{ου} αιώνα.

Ο τρόπος που αποδίδεται η Παναγία, η στάση και η έκφρασή της, τα χρώματα παραπέμπουν στη βυζαντινή παράδοση. Το παιδί μοιάζει να κρέμεται στην αγκαλιά της, με τα χέρια σηκωμένα και το κεφάλι πεσμένο πίσω.

Στην ίδια ενότητα μπορείς να βρεις και άλλες εικόνες με την Παναγία και τον Χριστό.

Παρατήρησε τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους αποδίδεται η Παναγία.

Στην Κρήτη, την εποχή αυτή, έχει δημιουργηθεί ένας σύνθετος ελληνοβενετικού χαρακτήρα πολιτισμός που αντλεί στοιχεία τόσο από τη βυζαντινή όσο και από τη δυτική παράδοση.

Δες το χαρακτικό του Φλαμανδού Jan Wierix. Εντόπισε στην έκθεση το έργο του Θεόδωρου Πουλάκη με το διδύο θέμα

Σημείωσε τα στοιχεία που αντιγράφει ο Πουλάκης από τη χαλκογραφία:

Στην ενότητα **Η Τέχνη στα Επτάνησα: Είδος μεικτό αλλά νόμιμο**

εκτίθεται μια σειρά εικόνων που δημιουργήθηκαν στα νησιά του Ιονίου τον 17^ο και 18^ο αιώνα. Πολλές από αυτές επηρεάζονται από τη δυτική τέχνη και ιδιαίτερα από τις χαλκογραφίες, που κυκλοφορούν ευρύτατα, καθώς εικονογραφούν και τυπωμένα βιβλία.

Πήγαινε στην αίθουσα **Από το Ανθίβολο στην Εικόνα.**

Εδώ εκτίθενται ανθίβολα, δηλαδή σχέδια σε χαρτί που χρησιμοποιούσαν κυρίως οι μεταβυζαντινοί ζωγράφοι για την αναπαραγωγή εικόνων.

Τα ανθίβολα επιτρέπουν την αντιγραφή και τη μεταφορά παραστάσεων από τοιχογραφίες και εικόνες σε νέες δημιουργίες.

Πρόκειται για πολύτιμα εργαλεία σε μια περίοδο που παρατηρείται αυξημένη ζήτηση εικόνων.

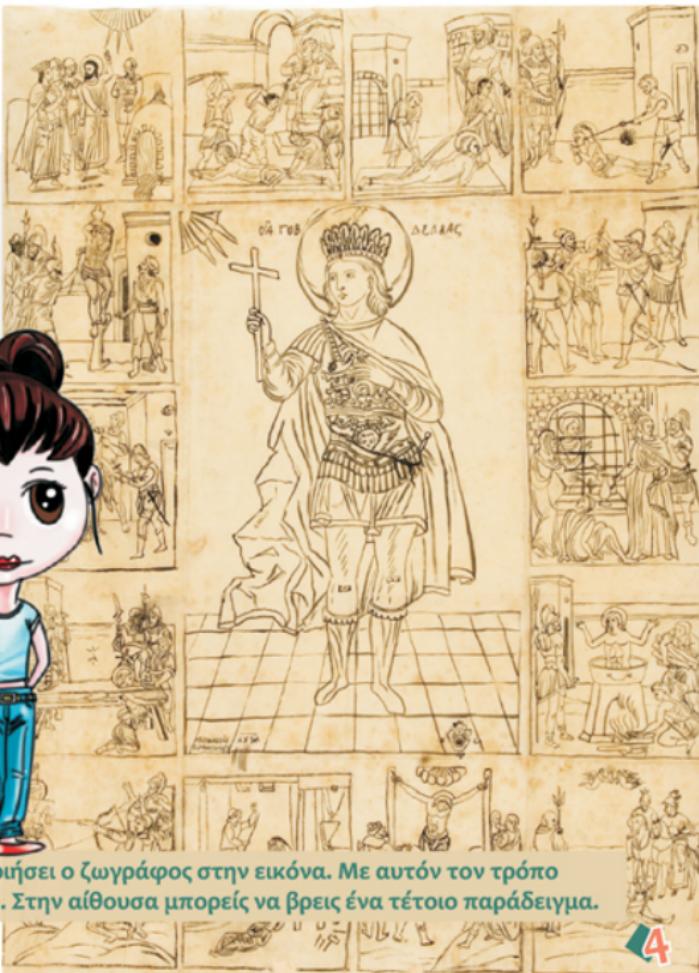
Εντόπισε το ανθίβολο με τον άγιο Γοβδελαά και τις σκηνές από τον βίο του.

Πάνω από το ανθίβολο εκτίθενται δύο εικόνες με το ίδιο θέμα. Παρατήρησε προσεκτικά τη σύνθεση και στα τρία εκθέματα.

Τι συμπέρασμα βγάζεις από την σύγκριση;

Σημείωσε πάνω στο ανθίβολο τα χρώματα που έχει χρησιμοποιήσει ο ζωγράφος στην εικόνα. Με αυτόν τον τρόπο οι καλλιτέχνες δημιουργούσαν μια μορφή χρωματικού οδηγού. Στην αίθουσα μπορείς να βρεις ένα τέτοιο παράδειγμα.

Προχώρησε στην ενότητα **Οι κοινότητες των Ρωμιών**. Εδώ εκτίθενται αντικείμενα που προέρχονται από κοινότητες ορθόδοξων χριστιανικών πληθυσμών που κατοικούσαν στα εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Δες τα αντικείμενα που εικονίζονται παρακάτω, εντόπισέ τα στην έκθεση και αντιστοίχισε τις εικόνες με τα σωστά κείμενα. Τέλος, σημείωσε την προέλευση του καθενός.

Εξαπτέρυγα (18^{ος} αι.)
από

Κάλυμμα ευαγγελίου (1743)
από

Καθιστό θυμιατήρι - κατσί (18^{ος} αι.)
από

Εικόνα με παράσταση της αγίας Μαρίνας
με σκηνές του βίου της (1851).
Από

Καντήλα (18^{ος} αι.)
από

Όπως είδες πρόκειται για αξιόλογα έργα θρησκευτικού χαρακτήρα. Μαρτυρούν την πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη των χριστιανικών κοινοτήτων από τον 17^ο αιώνα και μετά.

Στην αίθουσα **Εκκλησία. Τόπος πίστης - Χώρος κοινωνικής συνοχής** θα δεις και άλλα παρόμοια αντικείμενα.

Μπορείς να εντοπίσεις και να σημειώσεις εκθέματα που χρησιμοποιούνταν σε τελετές όπως ο γάμος, η βάπτιση ή η Θεία λειτουργία;

Για τους χριστιανούς οι τελετές αυτές είναι μυστήρια και ταυτόχρονα σημαντικές κοινωνικές εκδηλώσεις.

Στην ενότητα **Όψεις καθημερινής ζωής** έχουν συγκεντρωθεί αντικείμενα όπως κοσμήματα, επιτραπέζια σκεύη και νομίσματα, που προέρχονται από ορθόδοξες χριστιανικές κοινότητες και χρονολογούνται από τον 15^ο έως και τον 18^ο αιώνα.

Σχεδίασε το κόσμημα που σου αρέσει περισσότερο

Παρατήρησε τα διάφορα σκεύη και σημείωσε τις περιοχές από τις οποίες προέρχονται:

Πρόκειται για αξιόλογα αντικείμενα, συχνά εισαγόμενα, που μπορούσαν να αποκτήσουν οι περισσότερο εύποροι.

Άλλωστε, από τον 18^ο αιώνα μια νέα κοινωνική τάξη, κυρίως εμπορική, εμφανίζεται στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

Στην αίθουσα **To Έντυπο και ο Νέος**

Ελληνισμός εκτίθενται τυπωμένα βιβλία που χρονολογούνται από τον 16^ο αιώνα. Η αυξημένη παραγωγή εντύπων και η κυκλοφορία τους και στον ελλαδικό χώρο συνδέεται από τον 18^ο αιώνα με τις ιδέες του Διαφωτισμού και τα αιτήματα για γενίκευση της παιδείας, για πολιτική ελευθερία και ισότητα. Στο πλαίσιο αυτό οι επαναστατικές ιδέες του Ρήγα Φεραίου βρίσκουν πρόσφορο έδαφος.

Εντόπισε τα βιβλία που δεν έχουν θρησκευτικό περιεχόμενο και σημείωσε:

- τα θέματά τους:

.....

- τις πόλεις στις οποίες εκδόθηκαν:

Ανεβαίνοντας τη σκάλα θα βρεθείς στην ενότητα **Η πολυμορφία του 18^{ου} αιώνα.**

Ανάμεσα στα εκθέματα υπάρχει και μια μεγάλη μαρμάρινη πλάκα με επιγραφή.

Διαβάζοντάς την θα δεις ότι αναφέρεται στην οικοδόμηση, το 1750,

μιας με έξοδα του Ιωάννη

που καταγόταν από την, αλλά ζούσε στη

Μέχρι των 18° αιώνα η παιδεία, έτσι κι αλλιώς πολύ περιορισμένη, παρεχόταν κυρίως από ιερωμένους με τη χρήση θρησκευτικών κειμένων.

Αυτή την εποχή, εμφανίζονται, όμως, και σχολεία χρηματοδοτούμενα κυρίως από δωρεές πλουσίων εμπόρων.

Σε αυτά προωθείται και η κοσμική, μη θεολογική, παιδεία.

Στον ίδιο χώρο, στο κέντρο, μπορείς να δεις μια σειρά από χειρόγραφα βιβλία.

Προσπάθησε να βρεις
ποια από αυτά θα μπορούσαν ίσως
να χρησιμοποιούνται σε ένα σχολείο
όπως αυτό που ίδρυσε ο Ντέκας.

Τώρα που ολοκληρώνεις την επίσκεψή σου στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο,
θυμήσου πως στο τμήμα της μόνιμης έκθεσης με τίτλο **Από το Βυζάντιο στη Νεότερη Εποχή**

- είδες αντικείμενα που χρονολογούνται από τον αιώνα μέχρι τον αιώνα
- εντόπισες εκθέματα κατασκευασμένα από διαφορετικά υλικά,
όπως.....
- γνώρισες αντικείμενα που προέρχονται από περιοχές όπως
.....

Πηγαίνοντας προς την έξοδο μπορείς να δεις και έργα σύγχρονων δημιουργών που «συνομιλούν»,
ο καθένας με τον τρόπο του, με το βυζαντινό παρελθόν και τις νεότερες επιβιώσεις του.
Όταν ξανάρθεις στο μουσείο μπορείς να γνωρίσεις και άλλα εκθέματα από τους βυζαντινούς
και τους νεότερους χρόνους, που μας βοηθούν να καταλάβουμε τον τρόπο που σκέφτονταν,
ζούσαν και δημιουργούσαν οι άνθρωποι σε εκείνες τις εποχές.

Σε περιμένουμε!

Κείμενα - Επιμέλεια: Π. Βοσνίδης, Στ. Γκότσης, Ρ. Φατώλα
Σχεδιασμός: Γ. Ι. Σουπιόρς
Διόρθωση: Γ. Μωυσείδου
Copyright 2011

Γραφείο Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Βασ. Ζαφίας 22, 106 75 Αθήνα
τηλέφωνο: 213 213 9507
e-mail: edu@byzantinemuseum.gr
url: www.byzantinemuseum.gr

